

Степан Прийдун

УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (1991 – 2010 рр.)

У статті аналізуються особливості становлення української зовнішньої політики у добу незалежності, її проблеми як складової системи міжнародних відносин.

Ключові слова: *Україна, зовнішня політика, міжнародні відносини, міжнародні організації.*

Держава як суверенна політико-територіальна організація суспільства виконує ряд функцій. Однією з основних зовнішніх функцій держави є політична, або дипломатична, тобто реалізація зовнішньополітичного курсу, розвиток міжнародних відносин з метою збереження територіальної цілісності, забезпечення суверенності, міжнародного визнання та захисту національного інтересу. Саме зовнішньополітична діяльність та розвиток міжнародних відносин є ключовими чинниками, які впливають на долю молодих держав, адже від визнання чи невизнання молоді незалежної держави як рівноправного суб'єкта міжнародних відносин залежить її існування та подальша історія народу, який проявляє державотворчі процеси.

Як зазначає відомий український дослідник, спеціаліст в галузі міжнародних відносин та зовнішньої політики С. В. Віднянський, Україна найбільш гостро відчула на собі вплив зовнішньополітичного чинника на своєму історичному досвіді. Наприклад, розв'язання двох складових «українського питання» – об'єднання власних етнічних територій та здобуття державної незалежності, стало можливим у ХХ ст. лише за умов радикальних змін усєї системи міжнародних відносин, тобто завдяки збігу сприятливих міжнародних обставин [1, с. 33].

Тому дослідження в галузі зовнішньої політики України та міжнародних відносин взагалі є досить популярними у сучасній вітчизняній історіографії.

Перш за все потрібно виділити праці С. В. Віднянського, який очолює відділ всесвітньої історії та міжнародних відносин

Інституту історії України НАНУ, він є автором численних статей та монографій, присвячених зовнішній політиці та міжнародним відносинам України. Важливе місце становлять праці Юрія Макара, відомого історика, завідувача кафедри міжнародних відносин Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. Я. Малик у монографії «Україна в міжнародних відносинах ХХ ст.» чи не вперше у сучасній історіографії робить спробу аналізу ролі України у системі міжнародних відносин. Детальну інформацію про становлення та розвиток української дипломатії, еволюцію зовнішньої політики України отримуємо з колективної праці співробітників Інституту історії України за редакцією В. Смоля.

Розпад Радянського Союзу та здобуття Україною незалежності кардинальним чином змінило геополітичну карту світу. Адже поява в самому центрі Європи країни, що територіально та за кількістю населення ставала в один ряд з провідними європейськими державами, не могла не позначитись на особливостях геополітичного становища та глобальних процесів, а також унеможливила повернення до статусу кво.

Як зазначає В. Лигвин, у ХХ ст. після розпаду Австро-Угорщини в 1918 році та розколу Європи після Другої світової війни на два антагоністичні табори, то розпад СРСР і утворення незалежних, суверенних держав, стали третьою подією, що докорінно перекроювала стратегічні вибудовування в прямому і переносному значенні Старого Світу [2, с. 3–4].

Таким чином, розпад Радянського Союзу і проголошення незалежності колишніми республіками призвели до початку формування абсолютно нової системи міжнародних відносин як в Європі, так і в цілому світі загалом. І Україна як молода незалежна держава мала всі підстави (розташування і розміри території, чисельність населення, природні ресурси у поєднанні з потенційними можливостями в науковій, економічній та інших сферах суспільного життя) для активної діяльності на міжнародній арені та в системі міжнародних відносин з метою безпосередньо долучитись до світової спільноти як її повноправний суб'єкт [3, с. 12].

Важливими сприятливим чинником для розвитку міжнародних відносин Україною були глибокі традиції міжнародних контактів українського народу. Протягом історії українські дипломати намагалися брати участь в міжнародній політиці, але це ускладнювалось відсутністю власної держави, тому і їхньою метою було, насамперед, – визнання незалежності і самостійності України. Саме тому із здобуттям незалежності перед Україною постало завдання «реабілітуватись» за втрачені роки відсутності незалежної держави. Безперечно це вимагало активної зовнішньої політики, намагання здобути визнання в міжнародній спільноті не лише де-юре, але і де-факто [4, с. 43–44].

Незважаючи на довгу історію міжнародних контактів українців, реальною датою народження зовнішньої політики України слід вважати 16 липня 1990 р., коли Верховною Радою було прийнято Декларацію про державний суверенітет. Цей документ має ключове значення у становленні незалежної України, важливим є те, що саме в ньому Україну було проголошено суб'єктом міжнародного права та рівноправним учасником міжнародного спілкування, вперше заявлено про безпосередню участь України в загальноєвропейському процесі та європейських структурах [2, с. 4].

Щодо становлення зовнішньої політики після 24 серпня 1991 р., то відповідно виділяють різні етапи. Кожен із них визначається особливістю внутрішньої ситуації, власними досягненнями і помилкам, зовнішньополітичними орієнтаціями та міжнародною кон'юктурою, а також носив або носить значне навантаження суб'єктивного чинника, вираженого в особі Президента України [5, с. 12].

Степан Віднянський і Андрій Мартинов виділяють у зовнішній політиці три періоди: 1) адаптаційний (1991–1994 рр.); 2) зовнішня політика Президента Л. Кучми (1994–2004 рр.); 3) зовнішня політика Президента В. Ющенка (2004–2010 рр.) [1, с. 33].

Першочерговим завданням у перший період стало забезпечення визнання України як незалежної держави та рівноправного суб'єкта міжнародних відносин, встановлення з

іншими державами дипломатичних відносин, розбудова договірно-правової бази, захист кордонів України та її територіальної цінності, відкриття дипломатичних представництв за кордоном [1, с. 33].

Міжнародне утвердження України розпочалось відразу після референдуму 1991 р. Адже не лише влада України прагнула незалежності, але і 93 % українських громадян, що стало важливим стимулом для іноземних держав визнати Україну. Вже 2 грудня Україну визнали як незалежну державу Польща та Канада, а першою відкрила своє посольство в Україні Канада, 11 грудня того ж року. На кінець 1993 р. незалежну Україну вже визнали 149 держав, з 132 з них було встановлено дипломатичні відносини, 50 - відкрили свої посольства в Україні. Така хвиля визнання засвідчила, що міжнародне товариство розглядає Україну як запоруку стабільності на теренах колишнього СРСР і гаранта незворотних демократичних процесів у Східній Європі. Цьому сприяв насамперед цивілізований і мирний шлях побудови суверенної держави, який вона обрала [2, с. 9].

Таким чином, більшість країн світу де-юре визнали Україну як суверенну державу, але чи було це де-факто – питання складне. З однієї сторони, утворення нової незалежної держави в центрі Європи певною мірою було вигідним США та країнам Західної Європи як деяка протизвага РФ, а з іншої – поява нової держави – це завжди новий конкурент, як в економічному, так і в політичному аспектах системи міжнародних відносин.

Яскравим прикладом може бути заява американського президента перед парламентаріями УРСР 1 серпня 1991 р.: «Свобода – це не те саме, що й незалежність. Американці не підтримують тих, хто прагне до незалежності з тим, щоб змінити колишню тиранію місцевим деспотизмом» [2, с. 9].

Тобто до референдуму жодна з країн світу не лише не визнала незалежність України, але і не зробила найменшого кроку в даному напрямі.

Створення незалежної держави вимагало формування власної зовнішньополітичної доктрини, становлення зовнішньої

політики України на концептуальному рівні. Саме це і було зроблено в перший період, основні принципи зовнішньої політики України були викладені у зверненні, прийнятому Верховною Радою 5 грудня 1991 р. «До парламентів і народів світу». У ньому декларується, що Україна стосовно себе вважає договір 1922 р. про утворення СРСР недійсним та недіючим. Крім того, в цьому документі закріплюється пріоритет міжнародного права над національним в українському законодавстві. Важливими є пункти, в яких зазначається готовність української сторони встановити та розвивати відносини з іншими державами на принципах рівноправності, суверенної рівності, невтручання у внутрішні справи один одного, визнання цілісності території та непорушності існуючих кордонів [6].

Особливо важливе значення у формуванні концептуальних засад зовнішньої політики України мав документ Верховної Ради від 2 липня 1991 р. «Про основні напрямки зовнішньої політики України». У ній було окреслено пріоритети становлення теоретичних основ української зовнішньої політики. Як зазначається у розділі третьому цього документа: «Україна здійснює активну, гнучку і збалансовану зовнішню політику на таких напрямках:

- розвиток двосторонніх міждержавних відносин;
- розширення участі в європейському регіональному співробітництві;
- співробітництво в рамках СНД;
- членство в ООН та інших універсальних міжнародних організаціях» [7].

Таким чином, цей документ визначав основні завдання та принципи зовнішньополітичної діяльності України, яка відстоює підхід: «Безпека для себе – через безпеку для усіх» [8, с. 225–226].

Отже, Україна на першому етапі намагалась докласти максимум зусиль, аби реалізувати себе як рівноправного суб'єкта міжнародних відносин, це насамперед проявляється в активній діяльності на міжнародній арені. Було започатковано процес інтеграції до Європи (членство в Нараді Безпеки і

Співробітництва в Європі та Раді Євроатлантичного співробітництва, поява офіційної заявки про вступ до Ради Європи, розвиток відносин з НАТО і ЄС).

Проте остаточне визначення України у виборі: «Захід чи Схід» було дуже далеким, це, насамперед, пояснювалося складністю геополітичного положення України, яка знаходиться на перехресті західної та східної цивілізацій, тривалий період бездержав'я, спільна історія з Росією, труднощами внутрішньополітичного становища. Все це в певній мірі розвивало комплекс неповноцінності, насамперед, у відносинах з Росією, де стосунки продовжували будуватись за моделлю «Старшого і молодшого брата». Особливо це проявилось під час врегулювання конфлікту стосовно базування Чорноморського флоту в Криму, розподілі спільного майна колишнього СРСР, створення СНД.

У цілому, підбиваючи підсумки адаптаційного етапу зовнішньої політики, потрібно зазначити про значні досягнення на міжнародній арені (визнання незалежності України, активне входження України в систему міжнародних відносин), проте були і ряд помилок, які матимуть вирішальне значення для подальшої історії незалежної України, насамперед це помилкова концепція пришвидшеного ядерного роззброєння, свідоме дистанціювання від Росії в її курсі створення СНД, яка розглядалася Києвом насамперед як «інструмент цивілізованого розлучення», що стало економічно шкідливим для економічних інтересів України [1, с. 36].

Зазначимо, прихід до влади нового президента Леоніда Кучми 1994 р. кардинально змінив зовнішньополітичний курс України. Взагалі другий період 1994–2004 рр. – є найтривалішим і найбільш неоднозначним та суперечливим. Адже, якщо порівнювати його з попереднім, то президентство Кучми можна вважати практичною реалізацією планів, поставлених в так званій «адаптаційний» період. Змінюється роль України у системі міжнародних відносин з «пасивного спостерігача» до реальної участі у міжнародному житті.

Саме після приходу Л. Кучми до влади США, РФ та Польщу було проголошено стратегічними партнерами, а також

визначено євроатлантичну інтеграцію основним пріоритетом зовнішньої політики [9, с. 192].

У процесі реалізації національних інтересів України відбувається не лише поглиблення та розвиток двосторонніх відносин, але і з європейськими інтеграційними структурами. Вже у 1994 р. було підписано угоду про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом, яка набула чинності у 1998 р. А вже в 1995 р. Україна стала повноправним членом Ради Європи, що мало винятково важливе значення, статут Ради Європи передбачає, що в країнах – учасницях має бути верховенство права. Як продовження євроінтеграційних прагнень у 1996 р. було прийнято Стратегію інтеграції до ЄС [1, с. 37].

Багато було зроблено у сфері співробітництва з НАТО, організацією, яка реально забезпечує стабільність у Європі. І знову ж таки 1994 р. виявився знаковим у становленні відносин Україна – НАТО. У січні цього ж року відбувся саміт країн – учасниць НАТО, на якому було затверджено програму «Партнерство заради миру», Україна одна з перших приєдналась до даної програми, 8 лютого міністр закордонних справ України А. Зленко підписав документ, який започаткував подальше співробітництво між Україною і НАТО. Потрібно зазначити, що Україна вже мала досвід миротворчої діяльності – у 1992 р. під егідою ООН 240-ий спеціальний український батальйон брав участь у врегулюванні югославського конфлікту. Тобто Україна вже користувалась статусом надійного союзника. Все це сприяло переростанню відносин з НАТО в практичну площину, в 1995–1997 рр. відбуваються двосторонні навчання Україна – НАТО [6, с. 292–293]. А в 1997 р. було підписано «Хартію про особливе співробітництво між Україною та Організацією Північноатлантичного договору», в якій країни НАТО визнали нашу державу «невід’ємною частиною нових демократій Центрально–Східної Європи і одним з ключових факторів забезпечення стабільності в цьому регіоні, і в Європі загалом» [1, с. 37].

Отже, Україна перетворюється на реальний чинник міжнародної політики та міжнародних відносин, якого не можливо не враховувати.

Незважаючи на такі успіхи, українська влада не змогла сповна скористатися ними і продовжити реалізацію євроінтеграційних прагнень. Для України все більш характерним стає політика маневрування між Заходом і Росією, підтримка відносної рівновіддаленості від цих полюсів, що отримала назву «багатовекторність» і навряд чи відповідала реальним національним інтересам. Хаотична зміна «векторів» та гасел: постійного чи тимчасового нейтралітету, одночасного партнерства з ЄС, РФ, США до Європи разом з Росією чи СНД і т. п. [1, с. 38].

Зазначимо, що за другої каденції Кучми відбуваються дещо незрозумілі процеси в галузі зовнішньої політики та міжнародних відносин, які дозволяють багатьом політологам зробити висновок про перемогу проросійського зовнішньополітичного курсу, реставрації СРСР у вигляді ЄЄП.

Це все мало місце на тлі погіршення україно-американських відносин після приходу до влади Дж. Буша молодшого, який активно починає співпрацювати з В. Путіним, і, як наслідок, відносини з Україною відходять на задній план. Ускладнили міжнародне становище «касетний скандал» та звинувачення України у продажі системи «Кольчуга» Іраку, певної мірою можна говорити і про міжнародну ізоляцію. Навіть на Празькому саміті НАТО президентів довелось розсаджувати за французьким алфавітом, аби американський та український президенти не опинились поруч [5, с. 15].

У результаті таких ускладнень загальмувався процес євроінтеграції, послабилось стратегічне партнерство з Польщею, Західна Європа відмовилась від українського літака АН-70 як базової машини для транспортної авіації, припинилось кредитування з боку МФВ, жорсткішою стала позиція Росії щодо постачання та транспортування енергоносіїв територією України. Все це свідчило про кризу «багатовекторності», втрату логічності та послідовності української зовнішньої політики, погіршився міжнародний імідж та авторитет України в очах

світової спільноти. Криза зовнішньої політики ускладнювалась внутрішньополітичною боротьбою за владу напередодні нових президентських виборів [1, с. 38].

Знаковим в історії незалежної України є 2003 р., адже Україна вперше за свою незалежність «демонструвала світові свої м'язи», питання участі українського контингенту у війні в Іраку залишається дуже складним і неоднозначним. Ініціатором був Президент Л. Кучма, який таким чином намагався вийти з міжнародної ізоляції, що певною мірою і вдалось шляхом покращення відносин з США.

Україна зробила ще одну спробу довести міжнародній спільноті свою важливість та прагнення до співпраці, але, на жаль, так і не позбулась синдрому «невизначеності» між Росією та Заходом. І вже 17 вересня 2003 р. парламентська більшість Верховної Ради підтримала рамкову угоду про створення СЕП. Незважаючи на це, вперше за незалежність було поставлено під сумнів територіальну цілісність України, тією ж таки Росією, яка розпочала спорудження дамби поблизу острова Коса Тузла [1, с. 38].

Завдяки цим процесам з'ясувалось, що гарантії цілісності території України, надані їй в Будапешті у грудні 1994 р. за відмову від ядерної зброї, нічого не варті, й Україна, як це вже не раз повторювалось за її історію, залишилась сам-на-сам зі своїми проблемами. Хоча були і позитивні моменти, така активна діяльність Росії завдала суттєвого удару по проекту СЕП і його відклали до кращих часів.

Таким чином, період президентства Кучми характеризувався невизначеністю між Заходом і Росією, що проявлялось в політиці маневрування між ними, що на практиці призводило лише до стратегічних прорахунків української дипломатії та падінні міжнародного авторитету України як держави з чітко визначеними цілями та завданнями.

Наступні президентські вибори, за словами С. Віднянського, перетворились на боротьбу між США та РФ за вплив на пострадянському просторі. В принципі мова йшла не лише про вибори майбутнього глави держави, а й про майбутній зовнішньополітичний курс України, який все ж би мав

визначити місце України в системі міжнародних відносин та цивілізаційному вимірі: «Захід чи Схід» [1, с. 40].

Помаранчева революція та перемога опозиційного кандидата Віктора Ющенка значно піднесли імідж України в очах міжнародної спільноти як країни, де справді перемогли демократичні цінності. Крім того, здавалось, разом з Ющенком переміг курс на євроінтеграцію України та її самоідентифікації як європейської країни з розвиненими демократичними інститутами.

Відразу після приходу Ющенка до влади спостерігається похолодання в україно-російських відносинах, Кремль був роздратований спробою України проводити самостійну зовнішню політику без узгоджень з ним. Особливо драгувало Росію підняття питання новою українською владою про можливість вступу в НАТО та поглиблення інтеграції в європейські структури. Саме тому російська влада вирішила скористатись своїм основним козирем – «газовою проблемою». Таким чином, Кремль вирішував два завдання: скомпрометував Україну в очах Європи як ненадійного транзитного партнера; через газ контролював економіку України.

Саме ці питання будуть визначати модель україно-російських відносин аж до президентства В. Януковича. Крім того, конфлікт особливо загострився, коли в 2005 р. було узгоджено вступ України в Світову Організацію Торгівлі. Таким чином, роль України в системі міжнародних відносин на початку президентства В. Ющенка перебувала в прямій залежності від україно-російських газових конфліктів.

На тлі такого загострення україно-російських відносин відбувається активізація зовнішніх відносин з США, ЄС та НАТО. У лютому 2005 р. ЄС затвердив для України статус «Спеціального сусідства», а на IX саміті Україна – ЄС було прийнято політичне рішення про надання українській економіці статусу «Ринкової економіки». Незважаючи на таку «доброзичливість» ЄС, офіційний Брюссель все ж відхилив пропозицію України стати посередником у врегулюванні україно-російських газових конфліктів [1, с. 45].

Однією з ключових складових участі України в системі міжнародних відносин стала нова регіональна політика України, яка насамперед активізувала свою діяльність в складі ГУАМ та підтвердила статус лідера. Виступаючи на Кишинівському саміті в квітні 2005 року, В. Ющенко заявив: «Наша мета – створення зони стабільності та безпеки в регіоні, який повинен стати частиною Євросоюзу. Наша філософія – це демократія, економічний розвиток та безпека». Крім ГУАМу, Україна також позитивно зарекомендувала себе в складі ОЧЕС з метою зміцнення статусу надійного транзистора енергоносіїв до Європи [1, с. 45].

Особливо важливою є позиція, яку Україна зайняла в російсько-грузинському конфлікті 2008 р. Чи не вперше за роки незалежності було зроблено спробу відігравати реальну роль у врегулюванні збройних конфліктів. Оскільки на території України базується Чорноморський флот РФ, то Україна мала реальний привід для втручання в даний конфлікт.

Уже 10 серпня Україна застергла російську сторону від можливої участі кораблів Чорноморського флоту РФ в конфлікті навколо Південної Осетії. «З метою запобігання виникненню обставин, при яких Україна може бути втягнута в збройний конфлікт і військові дії через участь в них військових формувань ЧФ РФ, який тимчасово базується на території України, українська сторона залишає за собою право, згідно з нормами міжнародного права і законодавства України, заборонити повернення на територію України до вирішення конфлікту кораблів і суден, які можуть взяти участь у вищезгаданих діях», – говориться в заяві МЗС [10].

Проте згодом українська сторона, яка зайняла чітко визначену позицію щодо російсько-грузинського конфлікту, визнає, що міждержавні угоди, які регламентують перебування російського флоту в Україні, не містять обмеження на військове застосування флоту. Це було наслідком внутрішньополітичного протистояння у парламенті України та тиском з боку Росії. Тобто знову ж таки Україна без її ж таки згоди втягувалась в міжнародні конфлікти, адже кораблі Чорноморського флоту РФ до берегів Грузії вирушили саме з української території.

Отже, запроваджуючи якісно нову модель регіональної політики Україна мала на меті стати лідером держав Центрально–Східної Європи, які перебувають під впливом Росії, з метою узгодження як політичних, так і економічних інтересів. Винятково важливим є те, що Україна позиціонує себе як гарант безпеки та стабільності в регіоні. Реалізація даної політики мала покращити авторитет України в ЄС та НАТО. Тобто вперше за роки незалежності було вжито важливих заходів, аби Україна стала не лише рівноправним суб'єктом міжнародних відносин, але і впливовим регіональним лідером, інтереси якого будуть враховані «сильними світу цього», тобто ЄС, США, РФ.

Особливістю діяльності України на міжнародній арені в цей період є її пряма залежність від внутрішньополітичного становища. Ця закономірність була характерна і для інших періодів, але саме за В. Ющенка вона найчіткіше проявляється. Це, насамперед, пов'язано з переходом до парламентсько-президентської форми та особистістю самого президента. Особливо це проявилось в другій половині президентства Ющенка, коли питання зовнішньополітичного курсу активно пропагувалось політичними партіями напередодні парламентських виборів, особливо це стосувалось питання вступу в НАТО.

Відповідно кінець президентства Ющенка, який ознаменувався поглибленням політичної кризи, призвів до кризи і в зовнішньополітичній діяльності. Неузгодженість діяльності різних гілок влади призвело до падіння іміджу України як країни з нестабільним політичним та економічним розвитком. А конфлікт між Президентом та прем'єром вдало використовувався опонентами України, насамперед це проявилось під час підписання Московської газової угоди, економічно невигідної для України. В цілому на початок 2010 р. спостерігається повернення до старої моделі зовнішньої політики так званої «кучмівської багатовекторної».

Отже, на нашу думку, саме період президентства В. Ющенка приніс Україні найбільше успіхів на міжнародній арені, виняткове значення серед них має вступ України до СОТ, яку багато українських політиків розглядають як економічний

щит України проти Росії. Крім того, Україна набула статусу держави з демократичними цінностями. Звичайно, багато було допущено і помилок та недопрацювань. Особливо це характерне на 2009–2010 рр., коли світова економічна криза в Україні доповнилась політичною. Але саме в цей період відбувається самоідентифікація України як частини європейської демократичної спільноти.

Таким чином, в цілому Україні в системі міжнародних відносин 1991–2011 рр. належить неоднозначна, а в деяких випадках суперечлива роль. Це, насамперед, пояснюється тим, що кожна нова влада майже завжди повністю відкидала здобутки попередньої на міжнародній арені. Незважаючи на це, Україна як зовсім молода незалежна держава в період 1991–2010 рр. багато чого досягла, а насамперед, міжнародного визнання та укладення і розвитку рівноправних відносин з різними країнами, крім того, були спроби кардинально вплинути на міжнародні збройні конфлікти з метою їх мирного вирішення (Югославія, Ірак, Грузія), в певній мірі Україна задекларувала себе як гаранта стабільності та безпеки в Центральній–Східній Європі. Звичайно, було допущено багато помилок, які пояснюються відсутністю хорошого досвіду діяльності на міжнародній арені, внутрішньополітичними кризами, які мали вирішальне значення для реалізації зовнішньополітичного курсу.

Незважаючи на це, за роки незалежності Україна зробила багато кроків, аби її розглядали як рівноправного суб'єкта міжнародних відносин, звичайно, це не завжди спостерігається, насамперед, з великими країнами, але в принципі для молодій державі це нормально. Звичайно, якщо порівнювати Україну з колишніми радянськими республіками, країнами Прибалтики та Польщею, то вони добилися набагато більших успіхів (інтеграція до НАТО і ЄС). Але проблема полягає в тому, що українці як нація ще не самовизначились як частина Європи, це, насамперед, пояснюється складним історичним минулим та перебуванням різних частин нашої держави в абсолютно різних політичних організаціях, які були частинами Східної (Російська імперія, СРСР) чи Західної (Австро–Угорщина, Румунія,

Чехословаччина, Друга Річ Посполита) цивілізації. Тому перед українською владою постає першочергове завдання – вироблення спільних і єдиних політичних та духовних цінностей, єдиної історії та культури. Тільки, вирішивши ці завдання, можна говорити про зростання міжнародного авторитету України та ідентифікацію України як частини Європи чи Євразії.

Список використаних джерел

1. Віднянський С. В., Мартинов А. Ю. Еволюція зовнішньої політики України (1991–2006 рр.) // Український історичний журнал. – 2006. - №3. – С. 32–51.
2. Литвин В. М. Зовнішня політика Україн 1990 – 2000 // Віче. – 2000. - №11. – С. 3–48.
3. Цирфа Ю. Зовнішньополітична співпраця. 20-річна результативність спрямування векторів та налагодження відносин. // Віче. – 2011. – № 15–16. – С. 12–13.
4. Віднянський С. В., Мартинов А. Ю. Зовнішня політика України як і предмет історичного аналізу: концептуальні підходи та перспективи. // Український історичний журнал. – 2001. – №4. – С. 41 – 57.
5. Алексієвцев М. М., Секо Я. П. Цивілізаційні аспекти еволюції зовнішньої політики в період незалежності // Україна – Європа – Світ. Збірник наукових праць. – 2009. - №3. – С. 11 – 23.
6. Звернення Верховної Ради України До парламентів і народів світу. (Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – 8, с. 199 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1927-12>.
7. Постанова Верховної Ради України Про Основні напрями зовнішньої політики України. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>.
8. Україна в міжнародних відносинах ХХ ст. / За ред. професора Малика Я. Й. – Львів: Світ, 2004. – 468 с.
9. Макар Ю. І. Зовнішня політика України: наміри та реалії // Україна – Європа – Світ. Збірник наукових праць. – 2008. – №1. – С. 189 – 198.
10. Україна закликає Росію домовитися про участь її флоту у війні. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://tsn.ua/ukrayina/ukrayina-zaklikaye-rosiyu-domovitisya-pro-uchast-yiyi-flotu-u-viini.html>

11. Касьянов Г. В. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії / Г. В. Касьянов. – К.: Наш час, 2008. – 432 с.
12. Репецький В. М. Міжнародне публічне право: підручник / В. М. Репецький, В. М. Лисик, М. М. Микієвич. – К.: Знання, 2012. – 437 с.

Pryidun S.

UKRAINE IN THE INTERNATIONAL RELATIONS SYSTEM
(1991 – 2010 YEARS)

The paper presents the features of the Ukrainian foreign policy formation in the Independence epoch as well as its problems as a component of the international relations system.

Key words: *Ukraine, foreign policy, Independence epoch, international relations, international organisations.*